

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу **Греня Тараса Ярославовича на тему «Удосконалення управлінських механізмів реалізації політики соціального захисту на регіональному рівні»**, подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 – публічне управління та адміністрування

Актуальність теми дисертаційної роботи

Якість надання суспільних послуг залежить від ефективної діяльності органів влади, які функціонують як на загальнодержавному, так і на регіональному рівнях. Соціальний захист на регіональному рівні має свої особливості відповідно до специфіки реалізації соціальної політики на окремих територіях і здійснюється в межах реформи децентралізації. Від ефективності політики соціального захисту залежить не тільки стійкість та збалансованість суспільного розвитку, але й рівень національної безпеки. Низька ефективність прийняття якісних управлінських рішень у сфері соціального захисту, насамперед, пов'язана з недостатнім рівнем фінансового забезпечення соціального захисту населення, недосконалістю соціальних стандартів, наявних соціальних деформацій, реального стану соціальної сфери. Питання соціального захисту на регіональному рівні вимагає додаткових ґрунтовних досліджень з огляду на реалії українського суспільства, оскільки сьогодні велика кількість українців потребує отримання соціальних послуг і гарантій в умовах воєнного стану.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження проведено в межах науково-дослідних робіт Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України, зокрема за темами: “Державне стимулювання розвитку об'єднаних територіальних громад і підвищення рівня їх спроможності” (ДР №0119U100783; ДО № номер 0222U001134); “Об'єднані територіальні громади: концепція відповідальності та спроможності” (ДР № 0119U100911; ДО № 0221U103957) в

межах комплексного наукового проекту Національної академії державного управління при Президентіві України “Державне управління та місцеве самоврядування”, у якій автор як виконавець досліджував удосконалення управлінських механізмів реалізації політики соціального захисту на регіональному рівні; «Наукові засади забезпечення сталого розвитку територіальних громад і територій в умовах національних викликів та повоєнного відновлення України (ДР №0124U000016).

Наукова новизна роботи обумовлена потребою вирішення наукового завдання науково-теоретичного обґрунтування управлінських механізмів реалізації політики соціального захисту та розробленні перспективних напрямів її удосконалення на регіональному рівні, що конкретизовано у низці наукових положень. У цьому контексті дисертація Греня Т.Я. є особистим внеском автора в сучасну науку.

Найбільш істотними науковими результатами, що *вперше* представлені в дисертації, є такі: запропонована комплексна система удосконалення механізмів реалізації політики соціального захисту на регіональному рівні, яка орієнтована на забезпечення соціального захисту населення окремих регіонів відповідно до їхніх внутрішніх потреб, зокрема з урахуванням наслідків російської воєнної агресії, на основі розвитку сервісної системи надання соціальних послуг населенню. Комплексна система передбачає вдосконалення нормативно-правового, організаційного та фінансово-економічного механізмів через розробку і впровадження відповідних стандартів, диференціацію підходів до соціального захисту різних категорій населення, раціоналізацію структури інституцій і диверсифікацію джерел фінансування соціальних програм тощо, що в сукупності забезпечить більшу соціальну справедливість і стабільність у суспільстві;

удосконалено поняття: «соціальний захист населення», під яким запропоновано розуміти одну зі складових діяльності держави, у контексті якої реалізуються законодавчо визначені економічні, соціальні, юридичні гарантії та права громадянина, який має законодавче право на соціальний захист, практичне втілення яких забезпечують державні соціальні інститути та

установи, що беруть на себе відповідальність створити умови для підтримки життєвого забезпечення та діяльного існування різних соціальних верств населення, а також усунення соціальних ризиків в умовах національного фінансового перерозподілу, впливу руйнівних наслідків збройної агресії, що своєю чергою передбачає реалізацію сукупності взаємодіючих суспільно-державних правових, фінансово-економічних, організаційних заходів, що спрямовані на забезпечення високої ефективності діяльності інституцій у сфері соціального захисту населення; «регіональна політика соціального захисту» трактується як окремий вид соціальної політики, що здійснюється на регіональному рівні з метою забезпечення соціального захисту населення певних регіонів відповідно до потреб та запитів громадян, зважаючи на соціально-економічний розвиток та фінансові можливості, дотримуючись національних стандартів, визначених законодавством України та міжнародних норм; «механізм реалізації політики соціального захисту як об'єкт публічного управління» визначається як спосіб впливу органів публічної влади на політику соціального захисту, який забезпечує максимальний ефект та точно реалізує визначені цілі публічного управління що, підкреслює необхідність застосування комплексного підходу та координації дій різних учасників, відповідає сучасним вимогам до ефективного управління та досягнення конкретних результатів, сприяє підвищенню транспарентності та відповідальності в управлінні соціальною сферою; *розширено* перелік осіб, які потребують соціального захисту в умовах загроз і небезпек (зокрема, в умовах воєнного стану); *удосконалено* класифікацію механізмів соціального захисту (інституційний, правовий, фінансово-економічний), зокрема її доповнено інформаційно-організаційним та сервісно-орієнтованим.

набули подальшого розвитку:

– напрями забезпечення соціального захисту у контексті державної стратегії подолання бідності, що дало змогу сформулювати необхідність впорядкування законодавчо-нормативної бази, зокрема врегулювати спірні положення та зосередити увесь масив регулюючих положень у рамках одного Соціального кодексу; створити умови для забезпечення самостійного захисту

громадян; забезпечити паритетність фінансування програм у сфері соціального захисту; підвищити роль місцевих бюджетів та органів місцевого самоврядування у розвитку соціального забезпечення на регіональному рівні.

– заходи інформаційного забезпечення соціального захисту, у контексті якого необхідно: реалізувати технологічні та інноваційні проекти; провести інформаційно-роз'яснювальну роботу серед населення щодо того, як здійснювати конкретні заходи публічного управління у сфері соціального захисту; засобами інформаційних технологій створити у суспільстві позитивний імідж багатодітних сімей і забезпечити пріоритет сімейних форм улаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування; розробити дієві інформаційні заходи запобігання соціальному сирітству, безпритульності та бездоглядності дітей.

Практична значущість роботи полягає у розробленні теоретичних і практико-орієнтованих положень, оформлених у конкретні пропозиції, які можуть бути реалізовані й узяті за основу подальшого удосконалення публічного управління у сфері соціального захисту на регіональному рівні. Отримані теоретичні та практичні висновки, а також надані рекомендації, можуть бути використані в різних сферах діяльності, зокрема у наукових дослідженнях, програмах та проектах державних органів, науково-дослідних установах, освітніх закладах і центрах підвищення кваліфікації у сфері публічного управління. Окремі положення дисертаційної роботи використано в практичній діяльності: Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України (Довідка від 16.02.2021 р. № 19/09-05); Волинської обласної ради (Довідка від 28.03.2024 р. № 434 /51/2-24); Львівської обласної військової адміністрації (Довідка від 01.04.2024 р. №5/36-3667/0/2-24/1-10).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. Аналіз анотації і тексту дисертації, змісту публікацій Греня Т.Я. дає змогу зробити висновок про наукову обґрунтованість і достовірність результатів, отриманих під час науково-теоретичного дослідження. Усі наукові положення, висновки і рекомендації, які сформульовані в дисертаційній роботі,

достатньою мірою обґрунтовані та відповідають меті і завданням роботи, що забезпечується адекватністю обраних методів дисертаційного дослідження.

Характеристика основних положень роботи. Дисертант продемонстрував глибоке й різнобічне осмислення досліджуваної проблеми. Дисертаційна робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Однією з переваг дисертаційного дослідження є логічне його структурування, що забезпечило вирішення поставлених завдань.

Зокрема, у вступі обґрунтовано актуальність обраної теми, визначено мету, завдання, предмет, об'єкт і методи дослідження, розкрито наукову новизну та практичну значущість отриманих результатів, особистий внесок здобувача, подано відомості щодо апробації отриманих результатів та їх впровадження тощо.

У першому розділі, з-поміж іншого, досліджено теоретичні аспекти функціонування механізмів реалізації політики соціального захисту як об'єкта публічного управління та класифіковано їх, розглянуто зарубіжний досвід реалізації політики соціального захисту, її механізмів, а також обґрунтовано, що з огляду на вимоги прискореної євроінтеграції та можливості імплементації позитивного досвіду організації соціального захисту для України, таких країн, як: Німеччина (забезпечення захисту від незаконного звільнення з роботи, змішане державно-приватне вирішення проблем соціального спрямування), Франція (децентралізація управління соціально-економічним розвитком держави та її регіонів), Великобританія (об'єднання всіх програм соціального захисту в рамках єдиної системи, тісний зв'язок між державними інституціями, що відповідають за соціальний захист населення, та приватними страховими програмами).

У другому розділі виявлено, головні проблеми нормативно-правового забезпечення соціального захисту, які потребують усунення: закріплення на законодавчому рівні соціальної безпеки й конкретне визначення заходів її гарантування; прискорене введення, у зв'язку із набуттям Україною статусу країни – кандидата на вступ до ЄС, соціальних стандартів розвинутих

європейських держав у національну практику. На основі аналізу організаційного забезпечення реалізації політики соціального захисту виявлено, що в організаційному аспекті на загальнодержавному рівні управлінська діяльність в секторі державної соціальної політики диференційована між Президентом України, Верховною Радою України, Кабінетом Міністрів України, а також Міністерством соціальної політики України. Проаналізовано фінансово-економічний механізм реалізації політики соціального захисту на регіональному рівні. З-поміж головних проблем у фінансовому секторі соціального захисту населення України, що потребують термінового вирішення, виокремлено: високий рівень участі держави в сфері соціального захисту, динамічне збільшення вартості послуг, що надаються в закладах охорони здоров'я, освіти, культури, неналежне фінансування заходів у сфері соціального захисту населення.

У третьому розділі здійснено прогнозування ефективності публічного управління у сфері соціального захисту на регіональному рівні, на основі якого розроблено три сценарії його подальшого розвитку. Запропоновано комплексну систему удосконалення організаційного, нормативно-правового та фінансово-економічного механізмів реалізації політики соціального захисту на регіональному рівні, що передбачає виконання низки управлінських рішень для того, щоб: оптимізувати соціальні та державні інститути; диференціювати підходи до соціального захисту різних категорій населення; розширити функції міністерств та відомств, зокрема, надати місцевим органам виконавчої влади більшу самостійність у прийнятті рішень; створити єдину систему соціального захисту тощо. Пропонується впровадження інноваційних соціальних інструментів

Висновки відповідають поставленим завданням, є логічними та обґрунтованими.

Повнота викладення матеріалів дисертації в роботах, які опубліковані автором. Результати дослідження висвітлено у 8 наукових публікаціях, з них 4 - у наукових фахових виданнях України, 4 - у збірниках тез наукових конференцій, які констатують апробацію результатів дисертації.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушення академічної доброчесності. При детальному розгляді дисертаційної роботи порушень академічної доброчесності та не виявлено.

Зауваження щодо змісту та оформлення дисертації:

1. У дисертаційній роботі доцільно було б вдосконалити саме визначення «управлінські механізми реалізації політики соціального захисту на регіональному рівні», що є кінцевими результатами дослідження.

2. У п. 1.3 незрозумілим є контекст дослідження вибірки держав. Слід конкретизувати, які саме держави автор використовує для побудови логіки дослідження.

3. Дисертаційне дослідження значною мірою набуло б кращого наукового сприйняття за умови систематизації частини інформації у вигляді схеми. Зокрема це стосується дослідження автором понять «соціальне страхування», «Соціальне забезпечення», «соціальна допомога», «соціальна роботи».

4. У роботі автор здійснив доповнення класифікації механізмів реалізації політики соціального захисту, що доцільно було б подати у схематичному вигляді. І властиво, коли йдеться про поняття механізм, то доцільно представити і взаємозв'язки між окремими їх елементами.

5. У розділі 2 варто було б дослідити і типи та види діяльності неурядових публічних інституцій, які здійснюють діяльність у сфері надання соціальних послуг.

6. В третьому розділі слід оминати представлення цитат, тобто здійснення теоретичного аналізування тих чи інших тверджень. Це необхідно робити у першому чи другому розділах. Властиво, виокремивши проблему у цих розділах, третій розділ слід присвятити вже авторським досягненням та результатам дослідження.

7. У розділі 3 доречним було б представлення автором в схематичному вигляді алгоритму впровадження в Україні саме соціального замовлення.

Втім, наведені зауваження не впливають на позитивну оцінку дисертації і можуть бути предметом подальших досліджень дисертанта.

Загальний висновок. Рецензоване дисертаційне дослідження Греня Тараса Ярославовича має наукову новизну і практичну значущість. Зміст повністю відображає основні положення дисертації. Дисертація написана науково, ґрунтовно та грамотно. Дисертаційна робота Греня Тараса Ярославовича «Удосконалення управлінських механізмів реалізації політики соціального захисту на регіональному рівні» за актуальністю, змістом, повнотою викладу її результатів у публікаціях дисертанта, обсягом і якістю оформлення відповідає спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» та вимогам до оформлення дисертації, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019) та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а її автор, Грень Тарас Ярославович, заслуговує на присудження йому наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Рецензент:

доктор наук державного управління, професор,
професор кафедри адміністративного та фінансового
менеджменту Навчально-наукового інституту
адміністрування, державного управління та
професійного розвитку Національного університету
«Львівська політехніка»

« 10 » травня 2024 р.

Олена БІЛИК

Підпис засвідчую:

Вчений секретар

Роман БРИЛИНСЬКИЙ